

LA INTERFERENȚA CHIMIEI, BIOTEHNOLOGIEI ȘI MEDICINEI ACADEMICIANUL AURELIAN GULEA la 75 de ani

Născut la 28 mai 1946, în satul Baraboi, județul Bălți.

Chimist, domeniul de cercetare: chimia compușilor coordinați ai cobaltului, asamblarea principiilor bioactive în baza compușilor coordinați și aplicarea lor în biotehnologii.

Doctor habilitat în chimie (1991), profesor universitar (1992), membru corespondent (2006) și membru titular (2012) al Academiei de Științe a Moldovei.

În ziua de 28 mai 2021 comunitatea științifico-didactică l-a omagiat pe academicianul Aurelian Gulea, doctor habilitat în chimie, profesor universitar, cu prilejul celei de-a 75-a aniversări, un bun pretext pentru a trece în revistă principalele jaloane ale vieții și activității sale.

Născut la 28 mai 1946 în familia de țărani gospodari a lui Petru și Olga Culea, din satul Baraboi, județul Bălți, călăuzit de hărnicia și vrednicia acestora, dă dovadă din copilărie de tărie și tenacitate, fiind medaliat cu aur la absolvirea școlii medii. Directorul școlii, profesorul de chimie Ion Rusu, precum și unchiul său, Emanuil Gulea, absolvent al Facultății, de Chimie a Universității „Al. I. Cuza” din Iași, i-au susținut și dezvoltat în mare măsură pasiunea pentru disciplina respectivă.

Facultatea de Chimie a Universității de Stat din Chișinău, unde a studiat în anii 1964–1969, într-una profesori de excepție, printre care academicienii A. Ablov, Gh. Lazurievski, Iu. Lealicov ș.a. Fiindu-i remarcate cunoștințele și abilitățile de cercetător, este angajat după absolvire la Institutul de Chimie condus de acad. A. Ablov și implicat în cercetarea unei probleme moderne și promițătoare – metoda spectroscopiei de rezonanță magnetică nucleară. În baza datelor experimentale acumulate la Institutul de Rădărie „V. G. Khlopin” consacrate proceselor de solvatare și complexare în soluțiile de cobalt (II) susține teza de doctor la prestigiosul Institut de Chimie Generală și Anorganică „N.S. Kurnakov” al Academiei de Științe din Rusia. În 1975, la invitația prof. Nicolae Gărbălău, șeful

Catedrei de chimie anorganică a Universității de Stat din Moldova se angajează în funcția de lector superior la această catedră, de atunci încoace rămânând fidel carierei universitare. Postdoctorantura o face, în anii 1986–1988, la Institutul de Chimie Generală și Anorganică „N. S. Kurnakov”, și în 1991 susține teza de doctor habilitat intitulată „Spectroscopia complexilor de cobalt cu liganzi chelați ce conțin setul de atomi donor azot, oxigen și sulf” în același Institut de Rădărie „V. G. Khlopin” de pe lângă Comitetul de Stat al Energiei Atomice al ex-URSS din Sankt Petersburg.

Activitatea sa didactico-științifică de jumătate de secol o dedică, după cum declară, Alma Mater – Universității de Stat din Moldova –, care i-a oferit posibilitatea nu doar să-și desfășoare cercetările, ci să le multiplice și aprofundeze prin intermediul discipolilor săi. În lucrările sale științifice de pionierat privind stereochemia compușilor coordinați cu aplicație largă în biotehnologie și medicină, a devenit savant de referință și prestigiu în lumea științifică internațională, inclusiv în Canada, Franța, Elveția, Germania, România, Rusia etc. Manualele și monografiile sale reprezintă un izvor de cunoștințe nu doar pentru specialiștii în domeniu, ci și pentru tineretul studios.

Academicianul A. Gulea este fondatorul școlii științifice în domeniul Chimiei Anorganice *Stereochimia și stereodinamica reacțiilor de asamblare a combinațiilor coordinați* și acordă o deosebită atenție pregătirii tinerilor specialiști competitivi și de înaltă calificare. Ca urmare, 26 de discipoli ai profesorului Aurelian Gulea au obținut titlul de doctor și de doctor habilitat

în științe chimice și științe medicale, peste 100 de studenți au realizat cercetări în cadrul tezelor de licență și masterat. Actualmente, sub conducerea academicianului A. Gulea 6 doctoranzi pregătesc tezele de doctor în domeniul chimiei anorganice, iar 2 cercetători lucrează asupra tezelor de doctor habilitat în științe medicale.

Pe parcursul celor peste 50 de ani de cercetare academician Aurelian Gulea a realizat și a condus cercetările științifice în domeniul chimiei compușilor coordinativi ai cobaltului, spectroscopiei RMN multinucleare, în special a ^{59}Co , și aplicațiilor în chimia anorganică; asamblării principiilor bioactive în baza compușilor coordinativi și aplicării lor în sinteză fină dirijată a preparatelor medicamentoase ce conțin fluor și selenium; sintezei preparatelor medicamentoase cu acțiune inhibitoare a cancerului prostatei și leucemiei și altele. Cercetările sale sunt expuse în 16 monografii și manuale, peste 1300 de lucrări și rezumate științifice publicate în prestigioase reviste internaționale de specialitate. Materialele și substanțele noi, produsele medicamentoase și biologic active elaborate de către A. Gulea au fost protejate cu peste 120 de brevete de invenție.

Mulți ani la rând a fost șef al Catedrei și al Departamentului Chimie, șef al Laboratorului de Cercetări Științifice „Materiale avansate în biofarmaceutică și tehnică” a Universității de Stat din Moldova, academician coordonator al Secției Științe ale Naturii și Exacte a Academiei de Științe a Moldovei. Este membru al colegiilor de redacție a 7 reviste internaționale de specialitate și al comitetului științific de organizare a 8 conferințe și congrese științifice internaționale. A activat mulți ani în calitate de președinte al Comisiei de experți în domeniul chimiei de pe lângă Comisia Națională de Acreditare și Atestare (CNAA), ANACEC, membru al Consiliului Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică, Coordonator Național și expert al Juriului Internațional la Saloanele Mondiale de Inventică de la Bruxelles și Geneva; a fost membru al Senatului USM.

Rezultatele cercetărilor sale au fost expuse în cadrul misiunilor de profesor invitat la Universitățile din Franța, Elveția, România, Canada, Germania, Rusia etc. Drept recunoștință a meritelor sale științifice

este ales Doctor Honoris Causa al Universității „Al. I. Cuza” din Iași, Doctor Honoris Causa al Universității din București, membru de onoare al Comunității Academice a Universității din Bacău, membru titular al Academiei de Științe din New York, Doctor Honoris Causa al Universității de Medicină și Farmacie „N. Testemețanu”. Rezultatele obținute de acad. A. Gulea au fost apreciate cu Premiul I al Academiei de Științe a ex-URSS, Premiul Prezidiului AȘM, iar în anul 2007 a fost desemnat „Inventator al anului” în cadrul concursului organizat de Banca de Economii și Consiliul Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică al AȘM.

Pentru rezultate valoroase i s-a acordat „Premiul și Medalia de Aur a Organizației Mondiale de Proprietate Intelectuală”, Geneva (1994, 1998), „Medalia de Aur pentru Eminente servicii aduse cauzei progresului”, ICEPEC-Bruxelles, Ordinul „Merite de l'Invention”, în grad de Mare Ofiter (Belgia), Premiul Internațional „Marie Sklodowska Curie” (Polonia), Medalia „Mossakowski” a Academiei Polone, Medalia Universității Versaille, Franța, Medalia „N.S. Kurnakov” a Academiei Ruse, Ordinul „Gloria Muncii”, titlul onorific „Om Emerit”, Premiul de Stat în domeniul Științei și Tehnicii al Republicii Moldova, Medalia „Dimitrie Cantemir” a Academiei de Științe a Moldovei, Medalia „Nicolae Testemițanu” a Universității de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu” și altele.

Activitatea multilaterală în domeniul științific și în cel didactic, elaborarea numeroaselor manuale și materiale de promovare a chimiei, contribuția esențială și creativă la formarea și perfecționarea cadrelor științifice și didactice de performanță, activitatea managerială prodigioasă îl caracterizează pe academicianul Aurelian Gulea drept un savant, pedagog și manager modern, conștient de misiunea sa umană și profesională. Este un exemplu de dăruire de sine în numele științei și progresului.

Distinse domnule Academician! Ne bucurăm și ne mândrim că faceți parte din colectivul Facultății de Chimie și Tehnologie Chimică a Universității de Stat din Moldova! Multă sănătate, prosperitate, optimism, noi realizări științifice ambițioase, perspective îndrăznețe, inspirație pentru alte împliniri frumoase!

Dr., conf. univ. Viorica GLADCHI